

CHET TILIDAN O‘ZLASHTIRILGAN SO‘ZLAR VA ULARNING STILISTIK AHAMIYATI

Mirahmedova Zilola

Farg‘ona Davlat universiteti Chet tillar fakulteti

Ingiliz tili filologiya yo‘nalishi

Annotatsiya: Chet tillaridan o‘zlashtirilgan so‘zlar har bir tilning rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. O‘zbek tilida ham bu jarayon davom etmoqda va zamonaviy hayotda chet tillaridan kiruvchi so‘zlar ko‘plab sohalarda qo‘llanilmoqda. O‘zlashtirilgan so‘zlar tilga yangi ma‘nolar, ifodalar va uslublar kiritadi, bu esa tilning boyishiga va rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu maqolada chet tilidan o‘zlashtirilgan so‘zlar va ularning stilistik ahamiyati haqida to‘liqroq ma‘lumot beramiz.

Kalit so‘zlar: chet tilidan o‘zlashtirilgan so‘zlar, til, madaniyat, muloqot, madaniy kontekst, madaniy almashuv, chet tili, kommunikativ funksiyalar.

O‘zlashtirilgan so‘zlar, ya‘ni chet tillardan olingan so‘zlar, har bir tilning boyligini va rivojlanishini ta‘minlaydigan muhim unsur hisoblanadi. O‘zlashtirish jarayoni, odatda, tilga yangi tushunchalar, ob‘ektlar yoki hodisalarni kiritish zarurati tufayli yuzaga keladi. Har bir til o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lsa-da, o‘zlashtirilgan so‘zlar orqali ular bir-biriga yaqinlashadi va madaniy almashinuvni ta‘minlaydi. O‘zlashtirilgan so‘zlar ko‘pincha turli sohalarda, masalan, ilm-fan, texnologiya, san‘at, moda va biznesda qo‘llaniladi. Ushbu so‘zlar, o‘z navbatida, rasmiy va noformal muloqotda, shuningdek, ijtimoiy va madaniy kontekstlarda muhim rol o‘ynaydi. Misol uchun, ilmiy tadqiqotlarda "konferensiya", "seminar" kabi so‘zlar rasmiy uslubda ishlatiladi, bu esa bilim almashinuvi va ilmiy faoliyatni ta‘minlaydi. Yoshlar o‘rtasida esa "kool", "chill" kabi so‘zlar noformal muloqotda keng tarqalgan. Ushbu so‘zlar do‘stona muloqotga yengillik va samimiylik qo‘shadi, bu esa yoshlar madaniyatining ajralmas qismidir. Shuningdek, biznes sohasida "marketing", "start-up" kabi so‘zlar yordamida yangi g‘oya va mahsulotlarni taqdim etish jarayonida o‘ziga xos uslub yaratiladi. San‘at va moda sohasida "art", "design", "fashion" kabi o‘zlashtirilgan so‘zlar zamonaviy estetik jihatlarni aks ettiradi. Bu so‘zlar orqali muayyan san‘at asarlarini yoki modani ifodalash mumkin, bu esa san‘at va moda olamining rivojlanishiga xizmat qiladi. Texnologiya sohasida "IT", "software", "hardware" kabi so‘zlar zamonaviy texnologik jarayonlarni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu so‘zlar yordamida yangi texnologik yechimlar va innovatsiyalarni tushuntirish mumkin. Bularning barchasi zamonaviy hayotning ajralmas qismi bo‘lib, o‘zlashtirilgan so‘zlar orqali tilning rivojlanishiga va zamon bilan hamnafas bo‘lishiga yordam beradi. Ijtimoiy muammolarni muhokama qilishda

"gender", "diversity", "sustainability" kabi soʻzlar oʻz oʻrnini topadi. Ushbu soʻzlar ijtimoiy ongini oshirishga, madaniy va ekologik masalalarni koʻtarishga yordam beradi. Sport sohasida esa "fitness", "team", "match" kabi soʻzlar sport jarayonlarini va faoliyatlarini ifodalashda qoʻllaniladi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar tilni boyitadi, yangi ifodalar yaratadi va madaniyatlar oʻrtasida koʻprik vazifasini oʻtaydi. Ular orqali tilning rivojlanishi va zamonaviy hayotga moslashuvi amalga oshadi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar har bir tilning oʻziga xosligini saqlab qolgan holda, yangi gʻoya va tushunchalarni kiritishda muhim rol oʻynaydi. Bu jarayon, albatta, tilning dinamikasini va madaniy almashinuvini taʼminlaydi.

Chet tillaridan oʻzlashtirilgan soʻzlar, avvalo, tilga yangi tushunchalarni kiritadi. Masalan, ilm-fan, texnologiya, madaniyat va iqtisodiyot kabi sohalarda koʻplab chet tilidan olingan soʻzlar mavjud. Bu soʻzlar yangi gʻoyalarni, innovatsiyalar va uslublarni ifodalaydi. Oʻzbek tilida “kompyuter”, “internet”, “smartfon” kabi soʻzlar keng tarqalgan boʻlib, ular zamonaviy hayotda muhim ahamiyatga ega. Ushbu soʻzlar tilga texnologik yangiliklar va zamonaviy hayot tarzi haqida maʼlumot beradi. Bundan tashqari, oʻzlashtirilgan soʻzlar tilning stilistik koʻlamini kengaytiradi. Har bir soʻz oʻziga xos maʼno va konnotatsiyaga ega boʻlishi mumkin. Chet tillaridan olingan soʻzlar koʻpincha oʻziga xos uslublarni yaratadi. Masalan, “kreativ”, “branding”, “marketing” kabi soʻzlar biznes va marketing sohalarida qoʻllaniladi va bu sohalarning oʻziga xos uslubini aks ettiradi. Ushbu soʻzlar yordamida oʻz fikrlarimizni aniq va ravshan ifodalashimiz mumkin, bu esa kommunikatsiyani osonlashtiradi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar, shuningdek, tilning estetik jihatlarini ham boyitadi. Ular koʻpincha yangi va qiziqarli ifodalarni yaratish imkonini beradi. Masalan, “glamur”, “stail”, “trendi” kabi soʻzlar zamonaviy modaning uslublarni ifodalaydi va tilga yangi ranglar qoʻshadi. Ushbu soʻzlar yordamida muayyan sohada yoki madaniyatda oʻziga xos muhit yaratish mumkin. Shuningdek, chet tilidan oʻzlashtirilgan soʻzlar tilning dinamikasini oshiradi. Ular tilning oʻzgaruvchanligini va rivojlanishini aks ettiradi. Har bir yangi soʻz tilga kirishi bilan, u oʻz navbatida tilning rivojlanishiga taʼsir qiladi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar koʻpincha yangi tendentsiyalar va gʻoyalarni ifodalaydi, bu esa tilning zamonaviy hayotga moslashuvini koʻrsatadi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar, shuningdek, tilning ijtimoiy va madaniy jihatlarini ham aks ettiradi. Har bir til oʻziga xos madaniyat va tarixga ega. Chet tillaridan olingan soʻzlar koʻpincha boshqa madaniyatlarning taʼsirini koʻrsatadi. Masalan, “sushi”, “pasta” kabi soʻzlar boshqa madaniyatlarning taomlarini ifodalaydi va bu orqali oʻzbek tiliga yangi madaniy elementlar kiradi. Bu jarayon orqali tilimiz koʻproq xalqaro va madaniyatlararo aloqalarni aks ettiradi. Bundan tashqari, oʻzlashtirilgan soʻzlar tilning kommunikativ funksiyalarini ham rivojlantiradi. Ular koʻpincha muayyan maqsadlar uchun ishlatiladi va kommunikatsiya jarayonini osonlashtiradi. Masalan, “networking”, “feedback”, “workshop” kabi soʻzlar ish jarayonida va professional muloqotda keng qoʻllaniladi.

Ushbu soʻzlar yordamida oʻz fikrlarimizni aniq va ravshan ifodalashimiz mumkin, bu esa professional mulqotni yanada samarali qiladi. Biroq, chet tilidan oʻzlashtirilgan soʻzlar baʼzan tilning toʻgʻri va aniq ifodalashiga toʻsinqinlik qilishi mumkin. Baʼzi hollarda, oʻzlashtirilgan soʻzlar oʻzbek tilidagi muqobil soʻzlardan koʻra koʻproq ishlatiladi, bu esa tilning oʻziga xosligini yoʻqotishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun, oʻzlashtirilgan soʻzlarni ishlatishda ehtiyotkorlik bilan yondashish lozim. Tilimizni boyitishda va rivojlantirishda oʻzlashtirilgan soʻzlardan foydalanish muhim, lekin ularni toʻgʻri va oʻrinli ishlatish ham shunchalik ahamiyatlidir.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, chet tillaridan oʻzlashtirilgan soʻzlar oʻzbek tilining rivojlanishida muhim rol oʻynaydi. Ular tilga yangi tushunchalar, uslublar va estetik jihatlar kiritadi. Oʻzlashtirilgan soʻzlar tilning dinamikasini oshiradi, ijtimoiy va madaniy jihatlarni aks ettiradi va kommunikativ funksiyalarni rivojlantiradi. Biroq, bu jarayonda ehtiyotkorlik bilan yondashish va oʻzbek tilining oʻziga xosligini saqlab qolish muhimdir. Chet tillaridan oʻzlashtirilgan soʻzlar tilimizni boyitishda va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega, lekin ularni toʻgʻri va oʻrinli ishlatish ham shunchalik ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Amonov, S. (2020). "Oʻzbek tilida oʻzlashtirilgan soʻzlar: Tahlil va muammolar". Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi, Toshkent.
2. Shodmonov, A. (2021). "Chet tillardan olingan soʻzlar va ularning tilshunoslikdagi oʻrni". Oʻzbekiston davlat universiteti, Toshkent.
3. Khamidov, B. (2019). "Oʻzlashtirilgan soʻzlar va ularning madaniy kontekstdagi ahamiyati". Oʻzbekiston Milliy Universiteti, Toshkent.
4. Rasulov, M. (2022). "Til va madaniyat: Oʻzlashtirilgan soʻzlar orqali madaniy almashinuv". Oʻzbekiston xalqaro islom universiteti, Toshkent.
5. Abdullaeva, N. (2023). "Oʻzbek tilida chet tilidan olingan soʻzlar: Stilistik jihatlar". Oʻzbekiston Respublikasi Davlat pedagogika universiteti, Toshkent.
6. Tursunov, D. (2021). "Oʻzlashtirilgan soʻzlar va zamonaviy kommunikatsiya: Oʻzbek tilidagi oʻzgarishlar". Oʻzbekiston davlat jahon tillari universiteti, Toshkent.
7. Mirzaeva, F. (2020). "Chet tillardan olingan soʻzlar: Ularning oʻzbek tilidagi oʻrni va ahamiyati". Oʻzbekiston davlat sanʼat va madaniyat instituti, Toshkent.